

Svenska Tornedalingars Riksförbund Tornedalingar i Stockholm

Medlemsblad för tornedalingar i Stockholm och Mälardalen

Nr 4, Nov 2022 Årgång 40

Jullunch!

Lördag 3 dec

Anmälan senast **30 november**
till Eva Wuolikainen,
eva.wuolikainen@gmail.com,
070-696 51 44.

Pris: 365 kr/person.
Betaling: Plusgiro 412212-3
senast 30 nov. OBS! Anmälan
är bindande och festen är en-
dast för betalande medlemmar.

... med Erik Iivonen och **Accordian Crew**

Välkommen till en härlig jullunch med levande dragspelsmusik av Erik Iivonen och Accordian Crew! Festen hålls lördag 3 december på Restaurang Ljusgården i Spånga Center. Observera att vi börjar med glöggmingel redan klockan 13.

"Jag, Erik Iivonen, arbetar på Kulturskolan och Musikgymnasium i Stockholm sedan över 40 år. Jag undervisar ett 60-tal ungdomar 6-22 år i dragspel varje vecka. Min familj är en musikfamilj där hustru Hannele arbetar som musik-/rytmikpedagog i Finska kyrkan. Båda våra vuxna barn verkar som professionella musiker efter studier vid anrika Sibelius-Akademien i Helsingfors.

Jag har rötter i Tornedalen, då min mor Ines kom därifrån och jag har varit där på somrarna sedan barnaåren. Jag har också arbetat under Gränsspelsfestivalen i Haparanda/Tornio under flertalet år med sommarkurser för dragspelare från Sverige och Finland.

Dragspelsungdomarna som medverkar på julfesten ingår i Kulturskolans dragspelsensemble "Accordian Crew". Vår repertoar består av traditionell svensk och finsk dragspels- och folkmusik blandat med internationella pärlor."

Kl 13 Glöggmingel och välkomstord
Ca kl 14 serveras **jullunchen** med kall jultallrik på borden och varm buffé. Kaffe/te med kaka ingår.
Vin, öl och snaps kan köpas på plats.
Vi tar swish och kontanter. **Välkommen!**

Vägbeskrivning: Restaurang Ljusgården ligger i Spånga Center, Stormbyvägen 2-4. Gångavstånd från Spånga Station eller ta buss 112 mot Alvik (en hållplats, hoppa av vid hållplats Spångavägen).

Varför var mina kunskaper i finska så avskyvärda?

Årets älgjakt i trakterna av Övre Soppero blev en stillsam historia utan älgar. Från tornet kunde jag därför låta blicken fara milsvida omkring. Såg bergen och resterna av det gamla många mil långa vildrenstängslet jag som barn hört berättas om. I fjärran såg jag också dimman stiga upp från den bäck där majoren Peter Schnitler i början av 1700-talet träffade Sopperobor på en myr i skördearbete. Hans uppgift var att märka ut gränsen mellan Norge och Sverige. Karl IX hade ju redan på 1500-talet tagit titeln ”De Kajaners och Lappars konung”.

Mistäs outo tietää?

Varifrån kan en främling veta?

På en stor och näralliggande hömyr höjde sig en ”sauran-pohja” upp som en påminnelse om forna tiders hässjearbete. Forsarnas brus blev till smekande bakgrundsmusik i mina öron. I den miljön mindes jag plötsligt en hedersman från byn som, när han blev tillfrågad om något som hänt, oftast svarade: ”Mistäs outo tietää” (”Varifrån kan en främling veta”).

Där och då förstod jag att svaret på ”mistäs-varifrån” alltid har varit en viktig källa ur vilken jag hämtat styrka för min förståelse av omvärlden. Det gäller såväl i privatlivet som i egenskap av forskare.

Mistäs - ja, allting har naturligtvis sin början någonstans och så är det även med mig. Vintern 1939-1940 var mycket kall. Vinterkriget pågick i temperaturer stadigt ned till 40 minusgrader. Sovjetunionen hade i december 1939 uteslutits ur Nationernas förbund och finska soldaters insatser fick till och med Stalin att höja sitt glas av beundran för dem när striderna upphörde 13 mars 1940. Allt detta noterade naturligtvis även mina blivande föräldrar. Min far, som var född 1891, hade naturligtvis läst om nyheten i Haaparannan Lehti. Själv hade han blivit inkallad före första världskriget till militärtjänstgöring i Notviken. Om det visste jag inget när jag i skolan fick läsa om ”Skottet i Sarajevo”, som påstods ha startat första världskriget. I Notviken lärde han sig de första orden på svenska. Det var den enda utbildning han fick i detta främmande språk. **Hans skolgång var formellt kanske ett år, men som han brukade berätta, så lade han och hans jämnåriga ut ripsnaror under större delen av den tiden. Några dagar blev det ändå skolgång, där han lärde sig att skriva på finska. Någon undervisning i svenska fick han aldrig.**

Vinterkrigets slut blev betydelsefullt även för mig. Då hade även min mor lagt bakom sig stämningarna i byn Salmi öster om Torneträsk vid unionsupplösningen

med Norge. Hon mindes hur vuxna människor där nära gränsen till Norge grät öppet av rädsla för krig. I skenet från den sprakande brasan i den öppna spisen kunde man nu trots allt börja prata om framtiden igen. Det var i den stämningen som jag blev till och föddes nio månader senare!

Det var ingen tillfällighet att min mor vid min födelse assisterades av Anni Muori. Hon och hennes vuxna barn med familjer var våra ”värdis” och bodde hos oss den kallaste tiden på året. Några av hennes barnbarn blev också mina bästa lekkamrater. **Mina barnspråk blev meänkieli och nordsamiska. Den utvecklingen fick ett brått slut vid skolstarten där svenska introducerades. Tack vare en förstående ”ummikko” till fröken lyckades jag lära mig de första meningarna på svenska. Hennes förstående inställning gjorde att jag också, trots att jag började gråta, klarade av den lärare som tre år senare grovt örfilade mig för att jag pratat ”finska” i skolsalen!** Men varför var mina kunskaper i finska så avskyvärda att jag fick örfilarna? ”Mistäs outo tietää” om man inte försöker ta reda på det!

”Då nu en mängd åtgärder vidtagits för att utrota det finska språket i Sverige så synes det ej föreligga någon anledning att meddela undervisning på detta språk eller att giva finskspråkigheten ett visst understöd genom att ålägga t ex lärare, att ja, göra det.”

Uttalandet finns bevarat i Hjalmar Lundboms arkiv och daterat den 14/10 1915. Han hade då också anställt Albin Neander som statistiker vid gruvbolaget. Denne var skolinspektör för det nordligaste distriktet och hade nio månader tidigare skrivit i ett planförordnande av skolväsendet för finsktalande allmogens barn: *”Försvenskningen är inom detta distrikt av ofantlig betydelse.”* Han riktar sig till skolrådet att de skall *...”inackordera finsktalande barn i svensktalande bygd. Vidare bör lärare omedelbart efter skolans slut följa barnen till en utsedd järnvägsstation där färdledare tar hand om dem och för dem till bestämmelseorten.”*

”Mistäs outo tietää” säger väl forskarna i sanningskommissionen som inte har sett något beslut om någonting!

”

Henning Johansson

*Professor emeritus i pedagogik
Hedersmedlem i
Tornedalningar i Stockholm*

”Sången om mej” har premiär med nationella minoriteter **23 november**

Möt våra nationella minoriteter och urfolk på ett nytt sätt!

Hur låter sverigefinsk soul, judisk schlager, västafrikansk musik som mött Tornedalen, romsk indie-pop och sydamerikansk folkpop om en same?

Under 2022 har deltagare ur de nationella minoriteterna fått berätta om sina liv och sin bakgrund för låtskrivare med helt annan bakgrund.

Mötet har tolkats om till toner och text som nu ska framföras av dessa låtskrivare tillsammans med ett husband på scener runt om i Sörmland. Du kommer också få höra berättelser och tankar från deltagarna och låtskrivarna. ”Sången om mej” kommer att framföras på fem olika scener; Eskilstuna, Katrineholm, Trosa, Strängnäs och Oxelösund.

Kristina Hedströms tornedalska bidrag tolkas av låtskrivaren och sångaren **Sousou Cissoko**.

Premiär 23 november på Eskilstuna Teater kl 19.30.

Deltagare

Abedin Denaj

Daniel Szpigler

Eija Anttila

Irene Ala-Jukuri

Kristina Hedström, tornedaling

Pierre Åhrén

Onsdag 23 nov

Sången om mej

Tid: **Onsdag 23 nov kl 19.30**

Plats: Eskilstuna Teater, Eskilstuna

För mer info:

<https://www.scenkonstsormland.se/musik/sangen-om-mej/>

Stockholms stad har fått en ny hemsida <https://start.stockholm/other-languages/nationella-minoriteter-och-minoritetsprak/> Där finns en hel del information om vad som händer i staden och vilka rättigheter seniorer som tillhör en nationell minoritet har.

Vi ses på after work!

Kom på after work i Gamla stan och träffa andra tornedalingar! Inget krav på medlemskap.

Plats: Restaurang Agaton, Västerlånggatan 72 i Gamla stan.

När? Torsdag **24 november** kl 18-20. Insläpp mellan kl 17.30 och 18.

Mat och dryck från en speciell meny. Anmälan till Ronny Pettersson senast 21 november. Ring 076-765 23 52 eller mejla rnypet@outlook.com

Från och med 2023 testar vi en ny restaurang i Gamla stan. Torsdag 26 januari och torsdag 23 februari ses vi på The Bishops Arms, Tyska Brinken 36.

SVT söker 19-30-åringar som kan eller förstår meänkieli

”Hej jag heter Sara Wallin och jobbar med castingen till ett SVT-program inom minoritetsutbudet. Vi ska göra second hand-stajling på flera olika minoritetsspråk. Inspelning i Umeå i början på nästa år. Vi söker deltagare (helst 19-30 år) som kan prata teckenspråk, romani, samiska, finska, eller meänkieli. Syftet är att minoritetsspråket talas så mycket som möjligt i programmet. Tipsa någon!” Så här ser efterlysningen i sociala medier ut:

Vill du få en ny stil för en kväll? SVT söker nu deltagare till ett tv-program (helst 19-30 år) som kan prata teckenspråk, romani, samiska, finska, eller meänkieli. Är det dig vi söker? Då ska du skicka en ansökan till Restyle! Restyle, vaddå? Jo, alla kläder är second hand. För att det är klimatsmart, plånboksvänligt och unikt. Programmet spelas in i Umeå i januari/februari 2023. Du och två kompisar deltar under två inspelningsdagar och får ny frisyrr, kläder och inspiration till second hand-shopping. Ansök genom att mejla till restyle@svt.se

Nya böcker

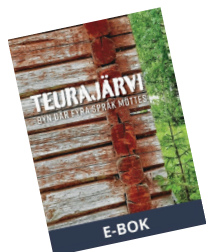
En tokig, tragisk och varm berättelse på meänkieli om livet i Tornedalen.

Heikki är en bitter man, barnen har flyttat hemifrån och kvar är endast sågverket och så klart frun, Inga. Men en dag ändras alla Heikkis rutiner och livet går i spillror, när sågen stänger ner. Eller är detta en öppen dörr till nya möjligheter? Följ med på Heikkis äventyr, som innehåller glädje, sorg och en stor portion humor. Hullu, traaginen ja lämmin kertomus elämästä Tornionlaaksossa. Ikusesta rakhauesta ja ette tohtia uusile seikoile.

**Sole Mikhään!
Heikin hiljaset
hulinat**
Maria Vanhapiha
Bergström

Maria Vanhapiha Bergström är utbildad lärare som arbetar med finska och meänkieli på Kalix kommun. Debuterar som författare tack vare kärleken till språket meänkieli. Boken är på meänkieli för vuxna/unga vuxna. Kan beställas från nätbokhandeln, bl a www.bod.se

**Teurajärvi - Byn där
fyra språk möttes**
Håkan Bergström

Statliga och privata arkiv har använts för att beskriva Teurajärvis utveckling. Boken bygger på historier som byns skickliga berättarkonstnärer underhöll sina grannar med i en tid före tevens och internets ankomst. Fotografierna spelar en viktig roll som förmedlare av livet i byn. Förutom de privata bilderna innehåller boken flera foton från den berömda kirunafotografen Borg Meschs besök 1913. Författaren har rötter i Teurajärvi. Finns också som e-bok i nätbokhandeln.

Kommunalrådet Tomas Mörtberg klipper bandet. På bilden syns också resursbibliotekets anställda receptionist Marianne Trast, verksamhetschef Raisa Leussu och verksamhetsutvecklare Susanne Redebo.
Foto: Anne-Mari Angeria

”Ett stort steg i meänkielis historia” när resursbiblioteket invigdes

”Ett stort steg i meänkielis historia”, sa kommunalrådet Tomas Mörtberg när han invigde resursbiblioteket för meänkieli i Övertorneå 14 oktober inför ett 60-tal personer. Invigningen med efterföljande symposium sändes också lajv via webben.

Resursbiblioteket ligger i Nordkalottbiblioteket mitt i byn och ska främst hjälpa bibliotek i hela landet med att synliggöra språket meänkieli och vår kultur på olika sätt. Hemsidan, som är under uppbyggnad, fungerar som nav för att nå ut med information och inspiration till bibliotek, lärare, föräldrar, elever och andra som vill utvecklas i språket. Se www.nkfc.se/resursbibliotek

Här når du oss:

Tornedalingar i Stockholm
c/o Ruth Forsström
Berghällsväg 14, 163 45 Spånga

Mediaredaktör: Susanne Redebo
susanne.redebo@gmail.com

Hemsida: www.tornedalingar.se

Facebook: [Tornedalingar i Stockholm](https://www.facebook.com/Tornedalingar_i_Stockholm)

Instagram: [@tornedalingaristockholm](https://www.instagram.com/tornedalingaristockholm)

Medlemsavgift

150 kronor per medlem och år, 200 kr för hel familj vars medlemmar är skrivna på samma adress. Särbos räknas också som familjemedlemmar. Bankgirokonton: 669-2230

Föreningen får kulturstöd från Stockholms Stad, Region Stockholm och Institutet för språk och folkminnen, ISOF.

Styrelsen Tornedalingar i Stockholm

Ordförande: Ruth Forsström, 070-215 32 08

Mejl: ruth.forsstrom@telia.com

Sekreterare: Eva Wuolikainen, 070-696 51 44,
eva.wuolikainen@gmail.com

Kassör: Kristina Hedström, 073-022 76 71

Ledamot: Anna Jonsson-Storm, 073-653 28 77

Ledamot: Ronny Pettersson, 076-765 23 52

Ledamot: Desirée Solhall, 070-561 65 14

Suppleanter: Anette Wikudd, 070-268 93 20

Leo Eriksson-Kalla, 070-569 69 69

Revisorer: Anders Kivijärvi och Lena Taavo

Medlemsbladet kommer ut fyra gånger per år (preliminärt februari, april, september och november) och delas ut till alla medlemmar. Nästa utgivning februari 2023.

Tryck: Tornedalens Reklam, Övertorneå